

Ruchy antypaństwowe w Polsce i ich wpływ na sektor publiczny oraz bankowy

Anti-state movements in Poland
and their impact on the public and banking sectors

PATRYK KRÓL

Autor niezależny

 <https://orcid.org/0000-0003-4079-8849>

Abstrakt

Celem artykułu jest przedstawienie współczesnych ruchów antypaństwowych w Polsce, które inspirują się amerykańskim ruchem sovereign citizen. Autor omawia ich ideologię, metody działania, skalę popularności w internecie oraz zagrożenia, jakie mogą stwarzać dla porządku prawnego i społecznego w Polsce. W pracy autor wykorzystał metodę przeglądu literatury naukowej, a także analizę propagandowych i pseudoprawnych materiałów publikowanych przez polskie ugrupowania antypaństwowe. Wykazał, że polskie ruchy sovereign citizen, takie jak Zawodowy Polak czy Ruch II RP, adaptują amerykańskie metody do warunków krajowych. Autor przedstawił propozycje działań prewencyjnych, które mogłyby ograniczyć wpływ tych ruchów na polskie społeczeństwo i zapewnić lepszą ochronę struktur państwowych, w tym sektora bankowego. Zaproponował również wdrożenie działań edukacyjnych i legislacyjnych oraz monitorowanie działalności tych grup.

Słowa kluczowe ruchy antypaństwowe, suwerenni obywatele, pseudoprawo, radykalizacja, destabilizacja państwa

Abstract

The purpose of this article is to present contemporary anti-state circles in Poland that are inspired by the US sovereign citizen movement. The author discusses their ideology, the methods of operation used, scale of popularity and the threats they may potentially pose to the legal and social order in Poland. In the study, the author used a review of scientific literature method, as well as an analysis of propaganda and pseudo-legal materials published by Polish anti-government organisations. Polish sovereign citizen movements, such as Zawodowy Polak (Professional Pole) or Ruch II RP (the Second Polish Republic movement) movements, have been shown to adapt the US methods to local contexts. The author presented proposals for preventive measures that could limit the impact of these movements on Polish society and provide better protection for state structures, including the banking sector. He also suggested implementing educational and legislative measures as well as monitoring the activities of these groups.

Keywords

anti-state movements, sovereign citizens, pseudo-law, radicalisation, state destabilisation

Wprowadzenie

Ruch sovereign citizen (pol. suwerenni obywatele) to antyrządowy ruch społeczny, który wyrósł na gruncie amerykańskich ruchów antypodatkowych oraz radykalnych i rasistowskich organizacji antypaństwowych z lat 60. i 70. XX w.¹ Z czasem jego zwolennicy zaczęli używać tzw. pseudoprawa, czyli zestawu fikcyjnych procedur i argumentów prawnych, w celu podważania obowiązującego porządku prawnego. Aby unikać obowiązków wobec państwa, np. płacenia podatków, mandatów czy innych zobowiązań administracyjnych, sympatycy ruchu tworzą skomplikowane, często bezzasadne pisma i prowadzą działania pseudoprawne. Wierzą, że w ten sposób zablokują lub przynajmniej opóźnią egzekwowanie prawa wobec nich².

Władze Stanów Zjednoczonych traktują ruch sovereign citizen z coraz większą powagą. Federalne Biuro Śledcze (Federal Bureau of Investigation, FBI)

¹ S.A. Kent, *Freemen, Sovereign Citizens, and the Challenge to Public Order in British Heritage Countries*, „International Journal of Cultic Studies” 2015, nr 6, <https://skent.ualberta.ca/wp-content/uploads/2015/06/Freemen-Internl-J-of-Cultic-Studies.pdf>, s. 1–15 [dostęp: 25 X 2024].

² A. Morozov, R. Bruinsma, J. Rudnick, *Assembly of viruses and the pseudo law of mass action*, „Biophysical Journal” 2009, t. 96, nr 3, s. 419a–420a.

zwróciło uwagę na agresywne zachowania jego członków i w 2010 r. sklasyfikowało go jako ruch terrorystyczny i ekstremistyczny³. Badania amerykańskich psychiatrów również potwierdzają, że sovereign citizen jest jednym z największych antyrządowych lub związanych z krajowym terroryzmem ugrupowań w Stanach Zjednoczonych. W latach 2014–2024 ponad dziesięciu funkcjonariuszy publicznych zostało rannych lub zabitych przez osoby wyznające ideologię sovereign citizen. Badania przeprowadzone z zastosowaniem Terrorist Radicalization Assessment Protocol (TRAP-18) wykazały, że istnieje związek między cechami zachowań członków tego ruchu a wzrostem ryzyka eskalacji przemocy. Po przeanalizowaniu zarówno przemocowych, jak i nieagresywnych zachowań osób powiązanych z ruchem sovereign citizen okazało się, że suma punktów w TRAP-18 jest dobrym wskaźnikiem predyspozycji jednostki do działalności terrorystycznej. Dotyczy to szczególnie tzw. samotnych wilków, czyli terrorystów samodzielnie planujących i organizujących ataki terrorystyczne. Warto zatem rozwijać badania nad wykorzystywaniem TRAP-18 w ocenie zagrożeń ze strony ugrupowań, które wykazują skłonności do przemocy⁴.

Według raportów FBI przedstawiciele ruchu wielokrotnie stosowali przemoc, m.in. dokonywali morderstw⁵ i napaści fizycznych. Grozili też sędziom, funkcjonariuszom organów ścigania i pracownikom instytucji państwowych⁶, dokonywali oszustw finansowych⁷ oraz posługiwali się fałszywymi dokumentami, w tym paszportami i prawami jazdy, fałszywymi tablicami rejestracyjnymi i pieniędzmi⁸.

³ FBI, *Domestic terrorism. The Sovereign Citizen Movement*, 13 IV 2010 r., https://archives.fbi.gov/archives/news/stories/2010/april/sovereigncitizens_041310/domestic-terrorism-the-sovereign-citizen-movement [dostęp: 15 XII 2024].

⁴ D.J. Challacombe, P.A. Lucas, *Postdicting violence with sovereign citizen actors: An exploratory test of the TRAP-18*, „Journal of Threat Assessment and Management” 2019, t. 6, nr 1, s. 51–59. <https://doi.org/10.1037/tam0000105>.

⁵ *Murder of Dallas Police Officer Marks Latest in String of Violent Sovereign Citizen Encounters with Law Enforcement*, Anti-Defamation League, 9 XII 2024 r., <https://www.adl.org/resources/article/murder-dallas-police-officer-marks-latest-string-violent-sovereign-citizen> [dostęp: 1 I 2025].

⁶ FBI's Counterterrorism Analysis Section, *Sovereign Citizens. A Growing Domestic Threat to Law Enforcement*, FBI Law Enforcement Bulletin, 1 IX 2011 r., <https://leb.fbi.gov/articles/featured-articles/sovereign-citizens-a-growing-domestic-threat-to-law-enforcement> [dostęp: 1 I 2025].

⁷ IRS Criminal Investigation, *Sovereign citizen sentenced to 9 years in prison for \$3.4 million tax fraud scheme, filing a false lien, and absconding while on bond*, Press Release, 22 V 2024 r., <https://www.irs.gov/compliance/criminal-investigation/sovereign-citizen-sentenced-to-9-years-in-prison-for-3-point-4-million-tax-fraud-scheme-filing-a-false-lien-and-absconding-while-on-bond> [dostęp: 1 VII 2025].

⁸ C. Meyer, *5 Common Crimes Committed by Sovereign Citizens*, Police1, 6 IX 2024 r., <https://www.police1.com/community/articles/5-common-crimes-committed-by-sovereign-citizens-1KKxo-42li5FVeANM/> [dostęp: 1 I 2025].

Członkowie ruchu podszywają się też pod funkcjonariuszy policji lub dyplomatów i w ten sposób próbują uzyskać nienależne im przywileje lub immunitety.

W Polsce ruchy o charakterze antypaństwowym lub altpaństwowym⁹ zaczęły się pojawiać w kilku ostatnich dekadach, po przemianach ustrojowych w 1989 r. W wielu przypadkach inspirowane są one – świadomie lub nie – amerykańskim ruchem *sovereign citizen*, zarówno w sensie ideologicznym, jak i organizacyjnym. W pierwszych latach transformacji w Polsce odnotowano pojedyncze inicjatywy tego typu, np. działalność Marka Świętopełka-Zawadzkiego, o marginalnym charakterze. Wcześniej, w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, tego typu ruchy nie powstawały ze względu na ograniczony dostęp do informacji z zagranicy oraz brak sprzyjających warunków politycznych i społecznych. Aktywność zbliżona ideowo, np. Juliusza Nowiny-Sokolnickiego, od którego czerpie legitymację Jan Potocki, założyciel Ruchu II RP opisanego w dalszej części artykułu, rozwijała się wtedy na emigracji.

Ruchy anty- i altpaństwowe stały się bardziej aktywne dopiero w XXI w. Dało się to zauważyć zwłaszcza podczas pandemii COVID-19. Wprowadzenie restrykcji oraz zamknięcie wielu sektorów życia publicznego i gospodarki wywoływały frustrację w społeczeństwie i spotkały się z rosnącym sprzeciwem wobec państwowego aparatu kontroli. Ruch suwerennych obywateli wykorzystał ten moment. Zaproponował alternatywną retorykę wolnościową i narrację, w której państwo uznaje się za opresyjną strukturę, nieposiadającą realnej legitymacji.

Organizacje suwerennych obywateli to w Polsce nadal zjawisko niszowe. Ich popularność oraz skłonność do radykalizacji jednak wzrastają. Zwolennicy tych grup kwestionują legalność polskich władz i wprowadzają własne struktury, czyli alternatywne władze, sądy, tworzą własne wzory dokumentów i argumenty prawne, które wykorzystują do utrudniania pracy instytucji publicznych oraz wyrażania sprzeciwu wobec organów ścigania. Zdaniem autora artykułu działania te coraz częściej mają charakter zorganizowany i przyciągają nowych sympatyków, głównie za pośrednictwem internetu, w którym grupy te szerzą sceptycyzm wobec prawa i rządzących.

W artykule autor omówił korzenie ideologiczne polskich suwerennych obywateli, metody ich działania oraz wpływ tych działań na porządek w państwie. Przybliżył, w jaki sposób ruchy w Polsce adaptują amerykańskie wzorce do krajowych realiów oraz jakimi strategiami komunikacyjnymi i narzędziami się posługują. Przedstawił genezę oraz aktywność w ostatnich latach wybranych grup suwerennych obywateli, a także wykorzystywane przez nie sposoby szerzenia propagandy.

⁹ Autor wprowadza to pojęcie na potrzeby artykułu. Przez ruchy altpaństwowe rozumie nie tylko te, które kwestionują legalność władzy i porządku prawnego, lecz także te, które próbują tworzyć własne państwa w państwie, ze swoimi dokumentami, symbolami, urzędami czy prawem. Cechą charakterystyczną tych ruchów jest dążenie do zignorowania porządku państwowego lub zastąpienia go równoległą strukturą opartą na własnych zasadach.

Zaproponował również działania prewencyjne, które mogłyby ograniczyć destabilizujący wpływ inicjatyw suwerennych obywateli na pracę organów państwowych, w tym zmiany legislacyjne, oraz strategie reagowania na potencjalne zagrożenia wynikające z ich działalności. Omówił ponadto postulaty regulacji prawnych służących zwalczaniu propagandy antypaństwowej i ochronie społeczeństwa przed wpływem ideologii związanych z ruchem sovereign citizen.

Wierzenia i pseudoprawne metody działania ruchu sovereign citizen

Pseudoprawo, stanowiące jeden z fundamentów ruchu sovereign citizen, wykształciło się jako charakterystyczny, złożony system metod i wierzeń, określany w literaturze nawet jako system ezoteryczny czy magiczny¹⁰. Ma on na celu destabilizację instytucji państwowych oraz uniknięcie przez zwolenników ruchu odpowiedzialności prawnej. Polega to m.in. na tworzeniu dokumentów i pism o absurdalnej treści, które są składane w urzędach z przekonaniem o ich mocy prawnej. Przedstawiciele ruchu zakładają, że przez odpowiedni dobór słów, strukturę tekstu, a także formę podpisu można symbolicznie i prawnie wyodrębnić się z systemu państwowego. Dokumenty sporządzane przez zwolenników ruchu sovereign citizen często są podpisywane czerwonym atramentem, co ma oznaczać, że podpisujący jest fizyczną „osobą z krwi i kości”, w odróżnieniu od podpisu w kolorze czarnym lub niebieskim, mającym oznaczać „osobę prawną” lub „fikcję prawną”¹¹ (różnice między osobą fizyczną a prawną przedstawiono w tabeli 1). Czerwona barwa nawiązuje do praktyki oznaczania w niektórych stanach USA ważnych dokumentów. Traktuje się ją niemal jak magiczny znak odróżniający realnego człowieka od abstrakcyjnej osoby prawnej.

Tabela 1. Różnice między osobą prawną a osobą fizyczną według ideologii sovereign citizen.

	Osoba prawna	Osoba fizyczna
Nazwa w języku angielskim	<i>strawman, legal person, corporate entity, fictional entity</i>	<i>natural person, living man/woman, living soul, flesh and blood human</i>
Charakter	fikcyjna tożsamość stworzona przez państwo	realna, żywa istota

¹⁰ Nie jest to jednolity zbiór zasad. Obejmuje różne praktyki i wierzenia, które są często sprzeczne ze sobą.

¹¹ *The Sovereigns: A Dictionary of the Peculiar*, Southern Poverty Law Center, 1 VIII 2010 r., <https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2010/sovereigns-dictionary-peculiar> [dostęp: 14 VII 2024].

	Osoba prawna	Osoba fizyczna
Pisownia (przykłady)	wersaliki, np. JAN KOWALSKI	z dopiskiem przed nazwiskiem, np. Jan z rodu Kowalskich, często zapisywane kolorem czerwonym
Źródło istnienia	akt urodzenia, rejestracja w państwie	narodziny
Podległość prawna	podlega prawu publicznemu (administracyjnemu, podatkowemu itd.)	podlega tylko prawu naturalnemu (ang. <i>common law</i>)
Status wg państwa	uznawany jako obywatel, podatnik, podmiot prawny	nieuznawany jako odrębny byt prawny (według ideologii, ale nie w prawie)
Reprezentacja	reprezentuje ją numer PESEL, NIP, dokumenty urzędowe	wolna jednostka, która nie ma urzędowej reprezentacji
Typ podmiotu	konstrukcja prawna, konstrukt społeczny, jak firma czy spółka	człowiek z duszą, zdolny do suwerennego działania

Źródło: opracowanie własne.

Rozróżnienie między osobą prawną i osobą fizyczną, będące jednym z dogmatów ruchu, nawiązuje do teorii kukły (ang. *strawman theory*), według której każdy człowiek ma dwie osoby: prawną i fizyczną, a obowiązki prawne i zobowiązania podatkowe dotyczą wyłącznie tej pierwszej¹². Zwolennicy tej teorii wierzą, że posługując się odpowiednimi formami podpisu, np. John-Robert: Doe w miejsce powszechnie stosowanego John Robert Doe, mogą uniknąć zobowiązań związanych z osobą prawną. Powszechną praktyką jest również umieszczanie symbolu copyright (©) przy imieniu i nazwisku. Ma to rzekomo chronić przed użyciem tych danych przez inne osoby lub instytucje bez zgody właściciela¹³. Członkowie ruchu po swoim imieniu i nazwisku dopisują także łacińskie *sui iuris* (pol. [osoby] swojego prawa), co ma oznaczać autonomię jednostki oraz odmowę uznania przepisów narzuconych przez organy państwowe.

¹² Na temat tej teorii zob. szerzej: *Redemption Theory/Strawman Theory*, Anti-Defamation League, <https://extremismterms.adl.org/glossary/redemption-theorystrawman-theory> [dostęp: 14 VII 2025].

¹³ *The Sovereign Citizen Movement: Common Documentary Identifiers & Examples*, Anti-Defamation League, 5 XII 2016 r., <https://www.adl.org/resources/reports/the-sovereign-citizen-movement-common-documentary-identifiers-examples> [dostęp: 25 X 2024].

Innym rozpowszechnionym elementem pseudoprawnych wierzeń jest przekonanie, że rząd federalny zakłada każdej osobie po jej narodzinach tajne konto w skarbie państwa, na którym zabezpiecza się przewidywane zarobki tej osoby. Zwolennicy ruchu podejmują próby odzyskania dostępu do tych środków. W tym celu np. składają w amerykańskich urzędach formularz 1099-OID z nieprawdziwymi danymi, co prowadzi do oszustwa podatkowego. Za pomocą tej metody w 2016 r. ruch wyłudził od rządu ok. 43 mln dolarów¹⁴.

Kolejną manipulacją ruchu sovereign citizen jest teoria związana z prawem morskim. Wywodzi się ona z błędnej interpretacji XVII-wiecznego brytyjskiego aktu prawnego *Cestui Que Vie Act* z 1666 r.¹⁵ Umożliwiał on uznanie osoby za zmarłą po upływie siedmiu lat od zaginięcia, np. na morzu, gdy odnalezienie jej ciała było niemożliwe¹⁶. Powołując się na ten dokument, zwolennicy ruchu twierdzą, że po ukończeniu przez dziecko siódmego roku życia rząd zniewala jednostkę, traktując ją jak zaginioną w sensie prawnym oraz przejmuje kontrolę nad jej majątkiem. Przekonanie to znajduje odbicie w języku ruchu, w którym pojęcia związane z prawem morskim są wykorzystywane do argumentowania, że każde obywatelskie zobowiązanie finansowe jest w rzeczywistości wynikiem zniewolenia przez instytucje państwowe¹⁷. W tym zakresie członkowie ruchu odwołują się także do XIII-wiecznej *Magna Carty*¹⁸.

Badacze wskazują także na rasistowskie aspekty ruchu sovereign citizen. Niektóre frakcje uznają za suwerennego obywatela jedynie osoby o białej skórze. Źródłem tego poglądu jest nieprawidłowa interpretacja 14. poprawki do Konstytucji

¹⁴ A. Powers, *How Sovereign Citizens Helped Swindle \$1 Billion From the Government They Disavow*, The New York Times, 29 III 2019 r., <https://www.nytimes.com/2019/03/29/business/sovereign-citizens-financial-crime.html> [dostęp: 25 X 2024].

¹⁵ Ch. Koppelman, *Construction as Resistance: Constructing a desired and envisioned future to perceived oppression for the sovereign citizen milieu in the Netherlands*, Utrecht University 2024, https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/47667/h.c.koppelman_6919642_thesis_CSHR.pdf?sequence=1&isAllowed=y [dostęp: 1 VII 2025].

¹⁶ Ch.M. Sarteschi, *Sovereign Citizens and QAnon: The Increasing Overlaps with a Focus on Child Protective Service (CPS) Cases*, „International Journal of Coercion, Abuse & Manipulation” 2023, t. 6. <https://doi.org/10.54208/1000/0006/006>.

¹⁷ C. Kalinowski IV, *A Legal Response to the Sovereign Citizen Movement*, „Montana Law Review” 2019, t. 80, nr 2, s. 153–210, <https://scholarworks.umt.edu/mlr/vol80/iss2/2/> [dostęp: 25 X 2024].

¹⁸ *Magna Carta*, znana również jako *Magna Charta Libertatum* (Wielka Karta Wolności, ang. *The Great Charter*), to dokument wydany i podpisany przez króla Jana bez Ziemi w Anglii 15 czerwca 1215 r. Stanowił on formę umowy między monarchą a możnowładcami i był zarazem przywilejem ograniczającym władzę królewską, szczególnie w kwestiach finansowych (wprowadzenie podatków wymagało zgody rady królestwa) oraz sądowych (zakaz więzienia lub karanie bez wyroku sądu). Dokument określał również prawa baronów i duchowieństwa, a także zakres wolności niższych warstw społecznych.

Stanów Zjednoczonych, która – zdaniem przedstawicieli tych frakcji – polega na tym, że czarnoskórzy Amerykanie stali się własnością rządu federalnego. To oznacza, że nie mają oni praw przysługujących suwerennym jednostkom, czyli białym obywatelom. W rzeczywistości poprawka dotyczy nadania praw i wolności wszystkim obywatelom Stanów Zjednoczonych, co było przyczynkiem do zniesienia niewolnictwa w tym kraju. Organizacja Southern Poverty Law Center zwraca uwagę na silne powiązania ruchu sovereign citizen z ekstremistycznymi i rasistowskimi organizacjami, dla których antypaństwowa retoryka stanowi narzędzie walki o zachowanie tzw. czystości rasowej oraz wyższości białej rasy¹⁹.

Dyskurs ruchu sovereign citizen wykazuje również cechy zbliżone do psychotycznych struktur znaczeniowych, które Calum Lister Matheson w artykule pt. *Psychotic Discourse: The Rhetoric of the Sovereign Citizen Movement*²⁰ omawia z perspektywy psychoanalizy Jacques’a Lacana. Matheson sugeruje, że idea ruchu koncentruje się wokół odrzucenia pojęcia prawa, które zastępuje systemem znaków o niemal magicznym charakterze. Certyfikaty urodzenia czy fikcyjne tożsamości nabierają w nim dosłownego znaczenia. Język używany przez zwolenników ruchu sovereign citizen buduje wyizolowany porządek znaczeniowy, w którym odnajdują oni spójność oraz sens, jednocześnie odrzucając zasady rzeczywistego systemu prawnego. Zdaniem Mathesona zrozumienie tych psychotycznych struktur oraz mechanizmów może dać narzędzia do krytyki i reagowania na retorykę ruchu, którego destabilizacyjny potencjał tkwi zarówno w naruszaniu prawa, jak i w wywoływaniu napięć społecznych.

Ruchy w Polsce inspirowane ruchem sovereign citizen

W Polsce organizacje antypaństwowe, które inspirują się amerykańskim ruchem, są aktywne głównie w internecie. Na temat ich działalności brakuje literatury naukowej, a działania podejmowane przez państwo wobec tego środowiska nie są udokumentowane w takim stopniu jak w USA. Autor przedstawia najaktywniejszych suwerennych obywateli w Polsce i omawia metody ich działania.

Zawodowy Polak

Jedno ze środowisk suwerennych obywateli jest skupione wokół Tadeusza Cichockiego, a kanały komunikacji jego zwolenników to strona internetowa zawodowy-polak.pl oraz kanały YouTube Zawodowy Polak i @katerina404. Po wyborach

¹⁹ *The Sovereigns: A Dictionary of the Peculiar...*

²⁰ C.L. Matheson, *Psychotic Discourse: The Rhetoric of the Sovereign Citizen Movement*, „Rhetoric Society Quarterly” 2018, t. 2, nr 48, s. 187–206.

Nielegalnie Funkcjonujący Sąd Rejonowy dla Warszawy – Woli Zorganizowana Grupa Przestępcza

Do S L

pełniącego obowiązki prezesa sądu rejonowego bez upoważnienia

Do J S

pełniącej obowiązki sędziego bez upoważnienia

Źródło: pismo z 28 V 2024 r. dotyczące bezczelnego łamania konstytucyjnych praw, godności, wolności człowieka i obywatela (...) Syg. Akt I Co 3161/2, Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/TB-NFSR-W-wa_Wola_28.05.2024.pdf [dostęp: 14 VII 2025]. Anonimizacji dokonał autor artykułu.

²¹ T. Cichocki, *Dekret Zwierzchnika Władzy w Rzeczypospolitej Polskiej 1-2018*, <https://www.tcichocki.pl/Dekret%20Zwierzchnika%20W%C5%82adzy%20w%20RP%201-2018%202018.10.25.pdf> [dostęp: 25 X 2024].

²² *Deklaracja Samostanowienia i Odpowiedzialności*, Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/index.php?title=Deklaracja_Samostanowienia_i_Odpowiedzialno%C5%9Bci [dostęp: 15 XII 2024].

²³ *Najemnicy NFUMiG Konstancin Jeziorna*, kanał na YouTube Zawodowy Polak, 2 VII 2024 r., <https://www.youtube.com/watch?v=jeH8LX0eYfY> [dostęp: 1 VII 2025].

W przypadku ruchu Zawodowy Polak, podobnie jak innych ruchów sovereign citizen, trudno wskazać usystematyzowany system poglądów i wierzeń. Można zaobserwować raczej zbitkę różnych, niepowiązanych lub sprzecznych poglądów, wierzeń i teorii spiskowych. Na stronie zawodowy-polak.pl znajdują się zarówno dłuższe dokumenty i wypowiedzi, jak i krótkie chaotyczne hasła. Zwolennicy ruchu na podstawie m.in. art. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej określają się Zwierzchnikami Władzy²⁴, a jednocześnie zamieszczają na swojej stronie internetowej IV Konwencję Genewską²⁵ z zastrzeżeniami państw, które ją przyjęły. W innym miejscu strony są publikowane projekty i propozycje ruchu dotyczące prawa wyborczego²⁶. Prezentowane są także antyreligijne treści Anne Marie Riezinger (vel Anne Von Reitz), samowzwancej Najwyższej Sędzi Alaski²⁷. Wydaje się więc, że polski odłam ruchu sovereign citizen, poza tłumaczeniem oraz częściowym dostosowaniem pism amerykańskich zwolenników ruchu, nie wnosi nowych, oryginalnych koncepcji do ideologii antypaństwowych.

Warto zauważyć, że Zawodowy Polak, podobnie jak inni przedstawiciele ruchu sovereign citizen, odwołuje się do alternatywnych interpretacji prawa, których celem jest podważenie instytucji państwowych, w tym sądownictwa, administracji, oraz ich polityki. Zwolennicy ruchu często ignorują obowiązujące przepisy i normy prawne, gdyż uznają je za nieistniejące lub nielegalne, co prowadzi do niejednoznacznych i trudnych do przewidzenia działań na poziomie prawnym i społecznym.

Publikacje i wypowiedzi przedstawicieli Zawodowego Polaka mogą wydawać się skomplikowane, jednak opierają się na prostych, lecz błędnych założeniach dotyczących natury władzy, prawa oraz państwa. Zawierają dezinformację i manipulacje logiczne i jako takie mogą stanowić zagrożenie dla porządku publicznego i stabilności społecznej.

²⁴ Zob. np. akt oskarżenia z 4 XI 2024 r., Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/KC-Akt_Oskarzenia-NFPR-4.11.2024.pdf [dostęp: 14 VII 2025]; pismo z 7 III 2024 r. dotyczące braku uprawnień do pełnienia funkcji sędziego, dyrektora i prezesa – dyskryminacji, Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/KC-NFSR-Grojec_7.03.2024.pdf [dostęp: 14 VII 2025].

²⁵ *IV Konwencja Genewska*, Zawodowy Polak, https://zawodowy-polak.pl/index.php?title=IV_Konwencja_Genewska [dostęp: 1 I 2025].

²⁶ *Prawo wyborcze*, Zawodowy Polak, https://zawodowy-polak.pl/index.php?title=Prawo_wyborcze [dostęp: 1 I 2025].

²⁷ B.J. Kelley, *Interview with a sovereign: Judge Anna's World*, Southern Poverty Law Center, 15 XII 2017 r., <https://www.splcenter.org/hatewatch/2017/12/15/interview-sovereign-judge-anna%E2%80%99s-world> [dostęp: 1 I 2025]; *Report and Recommendation*, Case No. 1:16-cv-614, https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCOURTS-ohsd-1_16-cv-00614/pdf/USCOURTS-ohsd-1_16-cv-00614-0.pdf [dostęp: 1 I 2025]; *Religia*, Zawodowy Polak, <https://zawodowy-polak.pl/index.php?title=Religia> [dostęp: 9 VII 2025].

Podobieństwo Zawodowego Polaka do ruchu sovereign citizen jest widoczne głównie w publikacjach zamieszczanych na stronie zawodowy-polak.pl. Stanowią one wzorzec dla polskich suwerennych obywateli, którzy przygotowują swoje wersje tych pism do urzędów i firm w Polsce. Elementy zapożyczone od amerykańskiego ruchu sovereign citizen i wykorzystywane przez Zawodowego Polaka przedstawia rysunek 2. Są to:

- 1) rozróżnienie między osobą prawną a osobą fizyczną (z krwi i kości) – na grafice jest to czerwony podpis,
- 2) charakterystyczny zapis nazwiska, tj. dywiz między imionami, dopisek „syn” i „z rodu” przed nazwiskiem oraz znak copyright,
- 3) pieczęć z orłem stylizowana na pieczęć urzędową.

Rysunek 2. Przykład podpisu stosowanego przez ruch Zawodowy Polak.

Źródło: Pismo z 8 V 2024 r. dotyczące bezczelnego łamania konstytucyjnych praw, godności, wolności człowieka i obywatela (...) Syg. Akt: 4161-0.Ds 783.24, Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/KC-NFPR-Lukow_8.05.2024.pdf [dostęp: 14 VII 2024]. Anonimizacji dokonał autor artykułu.

Warto zauważyć, że twórca ruchu Zawodowy Polak w publikowanych dokumentach podpisuje się czcionką w kolorze czarnym, bez podpisu odręcznego, znaku copyright, dywizu między imionami i dopisku „z rodu” przed nazwiskiem²⁸. Oznacza to, że metody stosowane przez osoby, które utożsamiają się z ruchem, mogą być tworzone niezależnie i doraźnie, według pomysłów tych osób. Ideologia i wierzenia ruchu są przez to niejednorodne, często nielogiczne, a nawet sprzeczne wewnętrznie.

²⁸ T. Cichocki, *Polki i Polacy – już czas wypowiedzieć posłuszeństwo nielegalnej władzy działającej na naszą szkodę!!! List otwarty*, https://www.tcichocki.pl/20150402_Wypowiedzenie_posluszenstwa_organom_panstwa.pdf [dostęp: 2 IV 2025].

Zwolennicy Zawodowego Polaka wskazują kary za podjęcie wobec nich określonych czynności (rysunek 3). Jest to wymierzone w funkcjonariuszy publicznych (głównie w policjantów), których do takich działań upoważniają ustawy, tj. *Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej* i *Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji*.

Ponadto informuję że:

- Wykorzystanie danych osobowych przez firmy, instytucje i osoby fizyczne wymaga pisemnej zgody kreatorów i właściciela.
- Kara za wykorzystanie danych osobowych bez wykazanej zgody lub uprawnień wynosi 1500000 € za jednorazowe kopiowanie i przetwarzanie.
- Kara za podstępne wydobycie podpisu 5000000 €.
- Kara za dzień pozbawienia mnie wolności wynosi 8000000 €.
- Kara za ignorowanie woli zwierzchnika władzy oraz łamanie praw człowieka wynosi 10000000 €.

Jestem w wieku trzydziestu jeden lat i przy zdrowych zmysłach, tekst powyższy przeczytałem oraz poświadczam że jest zgodny z prawdą i moją wolną wolą... i sygnuję własnoręcznym podpisem.

Rysunek 3. Fragment dokumentu ruchu Zawodowy Polak.

Źródło: D. Bryda, *Deklaracja Samostanowienia i Odpowiedzialności*, Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/DB-Deklaracja_12.01.2024r.pdf [dostęp: 25 X 2024].

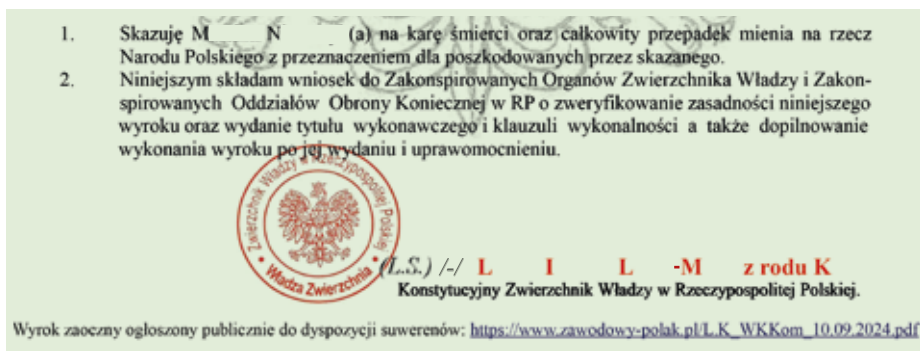
Na kanale YouTube Zawodowy Polak są publikowane treści przedstawiające teorie spiskowe ważne dla ruchu suwerennych obywateli, a także filmy z zarejestrowanymi wizytami zwolenników ruchu w urzędach publicznych, np. Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, urzędach gmin, obwodowych komisjach wyborczych²⁹. Pokazywane są również konfrontacje z patrolami policji drogowej, zwykle kończące się podjęciem interwencji wobec zwolennika ruchu zakłócającego pracę funkcjonariuszy bądź prowadzące do zatrzymania lub udzielenia mandatu. Wielokrotnie interwencje policji były tematem filmów tzw. *commentary*, w których twórca odnosi się do innego nagrania. W jednym z przypadków interwencję policji komentował na prywatnym kanale inny policjant³⁰. Zwrócił on uwagę m.in. na charakterystyczny język (zwolennik ruchu twierdził, że nie jest kierowcą, lecz człowiekiem). Z uwagi na profesjonalizm policjantów przeprowadzających interwencję oraz zachowanie osoby, wobec której była ona podejmowana, praca policji jest pozytywnie komentowana, a zachowanie zatrzymanego – negatywnie lub żartobliwie. Członkowie ruchu

²⁹ *Nie można nagrywać najemników i lokalu wyborczego w Kisielsku?*, kanał YouTube Zawodowy Polak, 9 VI 2024 r., <https://www.youtube.com/watch?v=8nAon2vpOTQ> [dostęp: 15 XII 2024].

³⁰ „Nielegalne” zatrzymanie przez Policję i ZAWODOWY POLAK | *Bagieta rozkłada interwencję #3*, kanał YouTube Sierżant Bagieta, 26 II 2020 r., https://www.youtube.com/watch?v=EgQWjQEDq_A [dostęp: 1 I 2025].

twierdzą, że działają w imieniu suwerena, czyli narodu polskiego, a swoje działania uzasadniają wywodami prawnymi, które nie znajdują odzwierciedlenia w obowiązujących przepisach. Powołują się przy tym na prawo naturalne, kwestionują legalność organów państwowych, podważają ich autorytet i kompetencje. W praktyce ich aktywność prowadzi do zakłócania pracy urzędów i policji.

Większość zarejestrowanych zachowań zwolenników ruchu można uznać za niegroźne pieniaństwo, ale są też materiały o innym charakterze, np. film pt. *Kiedy powinienes zastrzelić agenta?*. Jest to polskie tłumaczenie amerykańskiego nagrania pt. *When should you shoot a cop?*³¹. Radykalizację ruchu widać również na stronie głównej: zawodowy-polak.pl, na której wzywa się zwolenników ruchu do tworzenia (sic!) Zakonspirowanych Trybunałów Narodu Polskiego, które mają wydawać zaoczne wyroki śmierci na (...) wrogów Rzeczypospolitej Polskiej i ich kolaborantów, w zgodzie z prawem naturalnym, polską racją stanu i własnym sumieniem³². Autorzy apelu wzywają więc do samosądów na urzędnikach państwowych oraz przedstawicielach władzy. W odpowiedzi sympatycy ruchu zaczęli od 2024 r. zamieszczać na stronie zawodowy-polak.pl wyroki skazujące na karę śmierci wrogów poszczególnych członków ruchu. Wykonanie tych wyroków zleca się wspomnianym trybunałom (rysunek 4). Opublikowano np. akt oskarżenia wobec komornika sądowego zawierający groźbę karalną (tj. groźbę zasądzenia i wykonania kary śmierci)³³.

Rysunek 4. Sentencja wyroku wydanej przez członka ruchu Zawodowy Polak.

Źródło: *Wyrok zaoczny w imieniu Zwierzchnika Władzy w Rzeczypospolitej Polskiej*, Zawodowy Polak, 10 IX 2024 r., https://www.zawodowy-polak.pl/L.K_WKKom_10.09.2024.pdf [dostęp: 25 X 2024]. Anonimizacji dokonał autor artykułu.

³¹ *Kiedy powinienes zastrzelić agenta?*, kanał YouTube Moron3k, https://youtu.be/AJ2HJWhmrdE?si=kbENyPyZmWGeG2_C [dostęp: 14 VII 2025].

³² T. Cichocki, *Polki i Polacy – już czas...*, s. 10.

³³ T. Berkowska, *Akt oskarżenia*, Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/TB_NFKS-MK-Akt_Oskarzenia-27.11.2024.pdf, s. 3 [dostęp: 1 I 2025].

Zarówno polscy, jak i amerykańscy suwerenni obywatele cechują się poglądami ksenofobicznymi. W USA są to głównie poglądy rasistowskie, w Polsce przeważa antysemityzm. Na stronie zawodowy-polak.pl można znaleźć przykład antysemickiego tekstu pt. *Protokoły Mędrców Syjonu*³⁴.

Ruch II RP

Założycielem Ruchu II RP jest podający się za hrabiego i prezydenta II RP na uchodźstwie Jan Zbigniew Potocki. Zdaniem Potockiego ostatnim legalnym prezydentem rządu II RP na uchodźstwie był Juliusz Nowina-Sokolnicki, a nie Ryszard Kaczorowski, i od niego czerpie pełnomocnictwo do dalszego pełnienia urzędu Prezydenta II RP. Nowina-Sokolnicki, choć mianowany przez Augusta Zaleskiego, był postacią niejednoznaczną, a jego nominacja budziła wątpliwości, m.in. dlatego że nie została oficjalnie ogłoszona w odpowiednich publikatorach. Zaleski wielokrotnie zmieniał swoich następców, co doprowadziło do równoległej działalności różnych ośrodków władzy na emigracji. Jednym z nich była linia Sokolnickiego, drugim – linia uznająca Kaczorowskiego za legalnego prezydenta. Dnia 22 września 1971 r. Zaleski wyznaczył Sokolnickiego na swojego następcę, co oznaczało odwołanie Stanisława Ostrowskiego. Jednak po śmierci Zaleskiego to Ostrowski został uznany za prezydenta przez główne emigracyjne ośrodki polityczne. Mimo to Sokolnicki utrzymywał, że jego nominacja była prawomocna. Doprowadziło to do sytuacji dwuwładzy w środowisku emigracyjnym³⁵. Działalność Jana Zbigniewa Potockiego, nawiązująca do prezydentury Nowiny-Sokolnickiego, jest więc kontynuacją podziałów, które mają źródło w latach 70. XX w. Potocki, podobnie jak Sokolnicki, odwołuje się do legalizmu II RP i stara się legitymizować swoją działalność, opierając się na historycznych kontrowersjach wokół sukcesji prezydenckiej na uchodźstwie.

Przykładem jednej z głównych działalności Potockiego jest sprzedaż tzw. dowodów osobistych suwerena II Rzeczypospolitej Polskiej (rysunki 5 i 6).

³⁴ *Protokoły Mędrców Syjonu*, Zawodowy Polak, https://zawodowy-polak.pl/index.php?title=Protoko%C5%82y_M%C4%99drc%C3%B3w_Syjonu [dostęp: 1 VII 2025].

³⁵ J. Majchrowski, *Kwestia sukcesji prezydenckiej na obczyźnie*, w: *Myśl polityczna: od historii do współczesności*, B. Stoczewska, M. Jaskólski (red.), Kraków 2000, s. 258, <https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/2cc6a415-0de3-4172-bbd2-2cd16fce2235/content> [dostęp: 1 I 2025].

Rysunek 5. Awers dowodu osobistego suwerena II Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: K. Jesionowska, *Dowód osobisty suwerena II Rzeczypospolitej Polskiej*, Straż Graniczna, 3 XII 2021 r., <https://www.slaski.strazgraniczna.pl/sm/aktualnosci/43765,Dowod-osobisty-suwerena-II-Rzeczypospolitej-Polskiej.html> [dostęp: 25 X 2024].

Rysunek 6. Rewers dowodu osobistego suwerena II Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: K. Jesionowska, *Dowód osobisty suwerena II Rzeczypospolitej Polskiej*, Straż Graniczna, 3 XII 2021 r., <https://www.slaski.strazgraniczna.pl/sm/aktualnosci/43765,Dowod-osobisty-suwerena-II-Rzeczypospolitej-Polskiej.html> [dostęp: 25 X 2024].

Chociaż te dokumenty nie są uznawane przez instytucje państwowe, nie widnieją również w międzynarodowych bazach (np. PRADO), to Potocki przekonuje, że posiadanie dowodu suwerena wiąże się z wieloma przywilejami, takimi jak brak obowiązku szczepień dzieci, niepodleganie poborowi wojskowemu (obecnie kwalifikacji wojskowej), niepodleganie egzekucji komorniczej, a także prawu podatkowemu w Polsce. Warto odnotować podobieństwo pod tym względem do

niemieckiego ruchu Reichsbürger (Obywateli Rzeszy), który również posługuje się dokumentami odwołującymi się do nieistniejącego obecnie państwa, a nie do jego aktualnej formy ustrojowej³⁶. Potocki planuje wydawanie również metryk urodzenia, praw jazdy i paszportów.

Pisma, jakie Potocki zaleca swoim zwolennikom wysyłać do urzędów publicznych, są podobne do tych z ruchu Zawodowy Polak. Oba ruchy powołują się na niepodleganie prawu jako osoba z krwi i kości, stosując czcionkę w kolorze czerwonym w wybranych fragmentach pisma, twierdząc, że Polska nie jest państwem, lecz firmą zarejestrowaną w Amerykańskiej Komisji Papierów Wartościowych jako POLAND REPUBLIC OF³⁷. W rzeczywistości wpis Rzeczypospolitej Polskiej do rejestru Amerykańskiej Komisji Papierów Wartościowych służy umożliwieniu sprzedaży obligacji na rynkach międzynarodowych i nie pociąga za sobą prawnomiędzynarodowych konsekwencji dla statusu RP i nie nadaje Polsce charakteru firmy³⁸.

W 2024 r. działalność Ruchu II RP przez jakiś czas ucichła ze względu na spory wewnętrzne i osadzenie Potockiego w zakładzie karnym. W 2025 r. jego zwolennicy reaktywowali ruch³⁹.

Demokracja i Sprawiedliwość oraz Trybunał Narodowy

Demokracja i Sprawiedliwość to jeleniogórskie stowarzyszenie, na którego czele stoi Grzegorz Niedźwiedzki. Sformowało ono ośmioosobowy Najwyższy Trybunał Narodowy⁴⁰, który pełni funkcję sądu ludowego. W celu uwierzytelnienia członkowie tego trybunału używają tóg sędziowskich własnego projektu (czarna toga z biało-czerwonym żabotem, lecz w przeciwieństwie do tych używanych przez Trybunał Konstytucyjny żabot ma wzór poziomy, a nie pionowy – zdjęcie 1). Jeden z członków ruchu, określany Prezydentem Wolnej Polski, używa również munduru

³⁶ J. Eichner, „Reichsdeutsche” fordern bayerische Justiz heraus. Hier ist „deutsches Reichsgebiet”!, Bayerischer Rundfunk, 23 IV 2016 r., <https://www.br.de/nachricht/reichsbuerger-bayern-gerichtsvollzieher-100.html> [dostęp: 25 X 2024].

³⁷ Ta sprawa była nawet przedmiotem interpelacji poselskiej posła Jarosława Sachajki w 2020 r. Zob. *Interpelacja nr 5712 w sprawie zarejestrowania firmy POLAND REPUBLIC OF w rejestrze Amerykańskiej Komisji Papierów Wartościowych*, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/interpelacja.xsp?typ=INT&nr=5712> [dostęp: 1 VII 2025].

³⁸ Ł. Starzewski, *Polska zarejestrowana jako firma w USA? RPO prosi MSZ o zbadanie skargi obywatela*, Rzecznik Praw Obywatelskich, 24 II 2020 r., <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/polska-zarejestrowana-jako-firma-w-usa-rpo-prosi-msz-o-zbadanie-skargi-obywatela> [dostęp: 25 X 2024].

³⁹ W. Ferfecki, *Jan Zbigniew Potocki kontra współpracownicy. Bunt przeciw samozwańczemu prezydentowi*, Rzeczpospolita, 17 V 2024 r., <https://www.rp.pl/polityka/art40374471-jan-zbigniew-potocki-kontra-wspolpracownicy-bunt-przeciw-samozwanczemu-prezydentowi> [dostęp: 25 X 2024].

⁴⁰ *Najwyższy Trybunał Narodowy. Akt ustanowienia*, Demokracja i Sprawiedliwość, <https://demokracjaisprawiedliwosc.pl/najwyzszy-trybunal-narodowy/> [dostęp: 21 VII 2025].

Wojska Polskiego z dodanymi dystynkcjami Polskich Drużyn Strzeleckich. Wykorzystuje lukę w prawie, aby zbudować swój wizerunek na autorytecie wojska.

Zdjęcie 1. Posiedzenie Najwyższego Trybunału Narodowego.

Źródło: *Uchwała Najwyższego Trybunału Narodowego o nieważności wyroków w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej*, trybunał-narodowy.pl, 13 XI 2024 r., <https://www.trybunał-narodowy.pl/uchwała-najwyższego-trybunału-narodowego-o-nieważności-wyroków-w-imieniu-rzeczypospolitej-polskiej/> [dostęp: 1 VII 2025]. Anonimizacji dokonał autor artykułu.

W 2021 r. Najwyższy Trybunał Narodowy skazał 24 funkcjonariuszy publicznych (w tym podwójnie wymieniono Zbigniewa Ziobrę jako ówczesnego prokuratora generalnego i ministra sprawiedliwości) na karę 15 lat pozbawienia wolności z obowiązkiem wykonywania prac społecznych, infamię, ostracyzm, pozbawienie prawa do emerytury z tytułu wykonywanego zawodu, pozbawienie praw publicznych, wpłaty 100 000 zł zadośćuczynienia na rzecz pokrzywdzonego, wpłaty 1 mln zł nawiązki na rzecz stowarzyszenia Demokracja i Sprawiedliwość oraz zobowiązał ich do publicznych przeprosin pokrzywdzonego, jako którego wskazano Grzegorza Niedźwiedzkiego.

Dnia 3 maja 2024 r. stowarzyszenie Demokracja i Sprawiedliwość powołało Rząd Wolnej Polski i wydało jego członkom pamiątkowe akty powołania i legitymacje⁴¹. Nagranie z powołania tego rządu⁴² na 1 stycznia 2025 r. miało ok. 2000 odsłon,

⁴¹ *Powołano Rząd Wolnej Polski*, Demokracja i Sprawiedliwość, <https://democracjaisprawiedliwosc.pl/powolano-rzad-wolnej-polski/> [dostęp: 1 VII 2025].

⁴² *Powołanie Rządu Wolnej Polski*, kanał YouTube Trybunał Narodowy, <https://www.youtube.com/watch?v=1HyXzBXXfOs&t=1s> [dostęp: 1 VII 2025].

a kanał na YouTube – 735 subskrybentów. Każdy film opublikowany przez stowarzyszenie ma przeciętnie ok. 800 wyświetleń.

Kolejną jednostką organizacyjną jest Trybunał Narodowy, który ma swoją siedzibę w Jeleniej Górze i jest powiązany personalnie ze stowarzyszeniem Demokracja i Sprawiedliwość. Zgodnie z odpisem KRS zamieszczonym na stronie internetowej trybunal-narodowy.pl jest to związek stowarzyszeń. Trybunał Narodowy w swoich decyzjach odwołuje się m.in. do teorii kukły, twierdząc że państwo nie może sądzić człowieka, a jedynie osoby prawne, w które przekształcono ludzi, oraz rozpowszechnia *Deklaracje Samostanowienia i Odpowiedzialności* ruchu Zawodowy Polak.

Ruch Teresy Garland

Częściowo podobny do ruchu sovereign citizen jest ruch Teresy Garland, która nazywa siebie Prezydentem Elektorskiej RP. Swój tytuł legitymizuje wynikiem samodzielnie zarządzonych i przeprowadzonych wyborów, w ramach których poprosiła zwolenników o przelewy w kwocie 1 zł na jej konto bankowe, z wpisem w tytule przelewu: głos. Zdecydowała się na takie działanie, gdyż nie mogła zebrać 1000 podpisów potrzebnych do zarejestrowania komitetu wyborczego przez Państwową Komisję Wyborczą⁴³. Garland powołała również Tymczasową Radę Stanu Narodu Polskiego Społeczny Komitet Konstytucyjny, której jednym z członków jest Piotr Smolana, były poseł Samoobrony⁴⁴. Działalność Teresy Garland polega głównie na wysyłaniu do urzędów gminnych i miejskich w całej Polsce petycji dotyczących m.in. utworzenia lokalnej straży energetycznej, ogłoszenia referendum ludowego⁴⁵, poparcia jej tymczasowego rządu, wyposażenia w broń każdego rdzennego mieszkańca Polski⁴⁶. W 2022 r. Garland została zatrzymana przez policję⁴⁷,

⁴³ T. Garland, 24 III 2020 r. PKW TERESA GARLAND zgłoszenie kandydatury po raz trzeci, Teresa Garland, <https://teresagarlandprezydent.wordpress.com/2020/03/24/24-iii-2020r-pkw-teresa-garland-zgloszenie-kandydatury-po-raz-trzeci/> [dostęp: 1 I 2025].

⁴⁴ R. Gębuś, Samozwańczy Rząd Tymczasowej Rady Stanu apeluje o poparcie do łębarskiej rady. Burmistrz powiadamia prokuraturę, Łębork Nasze Miasto, 19 IV 2021 r., <https://lebork.naszemasto.pl/samozwanczy-rzad-tymczasowej-rady-stanu-apeluje-o-poparcie/ar/c15-8238215> [dostęp: 1 I 2025].

⁴⁵ Samozwańca prezydent sygnęła petycjami, Super Tydzień Chełmski, 15 IV 2021 r., <https://www.supertydzien.pl/artukul/10406,samozwancza-prezydent-sypnela-petycjami> [dostęp: 1 I 2025].

⁴⁶ J. Sidorowicz, Broń od gminy dla każdego rdzennego mieszkańca Starego Sącza? Jest petycja w sprawie programu „Broń palna plus”, Kraków.Wyborcza.pl, 26 IX 2022 r., <https://krakow.wyborcza.pl/krakow/7,44425,28955388,bron-od-gminy-dla-kazdego-rdzennego-mieszkanca-starego-sacza.html> [dostęp: 1 I 2025].

⁴⁷ Ośrodek Monitorowania Zachowań Rasistowskich i Ksenofobicznych, Teresa Garland będąca prorosyjską patocelebrytką w końcu zatrzymana przez policję, Facebook, 28 IX 2022 r., <https://www.facebook.com/osrodek.monitorowania/posts/teresa-garland-b%C4%99d%C4%85ca->

a Sąd Rejonowy w Wieliczce skierował ją na badania psychiatryczne⁴⁸. Warto zauważyć, że wraz z zaostrzeniem konfliktu Garland z państwem polskim zaczęła ona używać coraz więcej sformułowań i postulatów charakterystycznych dla ruchu sovereign citizen, np. obywatel-suweren, osoba z krwi i kości, podważanie legalności sądu jako instytucji państwa. Na podstawie liczby subskrybentów kanału na YouTube @prezydentelektorski na 1 stycznia 2025 r. popularność ruchu Teresy Garland można szacować na ok. 660 osób. Ostatni film, z kwietnia 2024 r., ma ok. 800 wyświetleń. Teresa Garland komunikuje się ze swoimi zwolennikami za pośrednictwem bloga i profili na portalach vk.com (nagranie z grudnia 2024 r. według stanu na 1 stycznia 2025 r. ma 16 wyświetleń) czy gloria.tv.

Inni przedstawiciele ruchu sovereign citizen w Polsce

W Polsce działają również inne osoby i grupy tworzące alternatywne władze państwowe. Nawiązują do ruchów monarchistycznych, przygotowują własne dokumenty altpaństwowe. Autor pominął ich działalność w tym artykule ze względu na mniejszą popularność i brak jednoznacznych nawiązań do ruchu sovereign citizen. Warto jednak obserwować aktywność takich osób z uwagi na potencjalny wzrost ich znaczenia w środowisku sovereign citizen, spowodowany np. zaprzestaniem lub zawieszeniem działalności przez popularniejsze ruchy.

Implikacje dla sektora finansowego (szczególnie bankowego)

Osoby utożsamiające się z ruchem Zawodowy Polak negują istnienie i legalność nie tylko instytucji rządowych, w tym policji i samorządowych, lecz także firm prywatnych z sektora bankowego i instytucji finansowych. Przykładem takich działań mogą być opublikowane na portalu ruchu Zawodowy Polak pisma skierowane do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego oraz Santander Bank Polska S.A. W piśmie do Santander Bank⁴⁹ (określanym przez zwolenników ruchu jako Nielegalnie Funkcjonujący SANTANDER BANK POLSKA S.A., NFSBP S.A.) Beata Koźlik

prorosyjsk%C4%85-patocelebrytk%C4%85-w-ko%C5%84cu-zatrzymana-przez-policj/1917138658461258/ [dostęp: 1 I 2025].

⁴⁸ T. Garland, *Sprzeciw i apelacja na wyrok z dnia 12 X 2023r. o sygn. akt IIK 451/21 w Sądzie Rejonowym w Wieliczce*, Tymczasowa Rada Stanu, <https://tymczasowaradastanu.wordpress.com/2023/11/24/teresa-garland-sprzeciw-i-apelacja-na-wyrok-z-dnia-12-x-2023r-o-sygn-akt-iik-451-21-w-sadzie-rejonowym-w-wieliczce/> [dostęp: 1 I 2025].

⁴⁹ B. Koźlik, *Doręczenie odpisu postanowienia zwierzchnika władzy w Rzeczypospolitej Polskiej, Zawodowy Polak*, 27 VI 2022 r., https://zawodowy-polak.pl/BK-ost_postanowienie_bank_27.06.2022.pdf [dostęp: 1 I 2025].

neguje możliwość domagania się przez bank spłaty zaciągniętego przez nią kredytu i przekazania go do windykacji przez podmiot zewnętrzny, a także zarzuca bankowi stosowanie tzw. klauzul abuzywnych. Na tę ostatnią okoliczność przedstawia dowody, którymi mają być brak odpowiedzi od dyrektora oddziału i prezesa banku, brak odpowiedzi od menadżera zespołu banku i rzecznika klienta, celowe wprowadzanie w błąd i manipulację przez udzielanie odpowiedzi naprzemiennie przez dwie osoby reprezentujące bank, a niebędące dokładnym adresatem korespondencji, a także (...) *brak wykazania niepodważalnych, udokumentowanych dowodów legalnych uprawnień*⁵⁰. Metody stosowane przez ruch wobec podmiotów prywatnych są więc podobne do tych stosowanych wobec instytucji państwowych. Ponieważ sektor bankowy jest częścią infrastruktury krytycznej państwa⁵¹, takie działania są szkodliwe nie tylko z punktu widzenia banku jako instytucji prywatnej, lecz także państwa.

Z kolei w piśmie do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego (UFG) Arkadiusz Bosa kwestionuje legalność UFG oraz podważa status prawny przedstawicieli Funduszu. Nadawca pisma zarzuca UFG działanie na szkodę państwa i obywateli, przy czym powołuje się na brak udokumentowanych mandatów społecznych oraz zgodności z konstytucją. Żąda wykazania legalności uprawnień przedstawicieli UFG oraz wzywa do zaprzestania nielegalnych działań pod groźbą konsekwencji prawnych⁵².

Na YouTube można znaleźć również nagrania, na których widać, jak Teresa Garland zakłóca konferencję z udziałem prezesa Narodowego Banku Polskiego Adama Glapińskiego, a następnie zbliża się do niego na niebezpieczną odległość⁵³. W kontekście zamachów na przedstawicieli sektora finansowego⁵⁴, a także bankowości centralnej⁵⁵ warto podkreślić, że dopuszczenie tak blisko członków ruchów antypaństwowych skrajnie krytycznych wobec jakiegokolwiek polityki monetarnej państwa jest nieodpowiedzialne i stanowi niedopatrzenie w zakresie ochrony prezesa NBP. Potencjalny zamach na osobę pełniącą tę funkcję to zagrożenie dla stabilności

⁵⁰ Tamże.

⁵¹ K. Piękoś, *Ataki cybernetyczne na systemy bankowe oraz infrastrukturę krytyczną – analiza wybranych przypadków*, „Krakowskie Studia Małopolskie” 2017, nr 22, s. 106–113; *Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym*.

⁵² A. Bosa, *Decyzja Zwierzchnika Władzy w Rzeczypospolitej Polskiej od której nie przysługuje zażalenie*, Zawodowy Polak, 13 VIII 2023 r., https://www.zawodowy-polak.pl/AB-NFUFUG_13.08.2023.pdf [dostęp: 1 I 2025].

⁵³ *Prezes NBP Glapiński, Teresa Garland i demokracja*, kanał YouTube Fides Polska TV, 16 XI 2018 r., <https://www.youtube.com/watch?v=j1Bd4ZToToE> [dostęp: 1 I 2025].

⁵⁴ J. Bielecki, *Amerykanie mają dość ubezpieczycieli*, Rzeczpospolita, 11 XII 2024 r., <https://www.rp.pl/przestepczosc/art41568761-amerykanie-maja-dosc-ubezpieczycieli> [dostęp: 1 VII 2025].

⁵⁵ *Top Russian central banker shot to death*, NBC News, 14 IX 2006 r., <https://www.nbcnews.com/id/wbna14826889> [dostęp: 1 VII 2025].

polityki pieniężnej⁵⁶. Należy zauważyć, że zgodnie z *Ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa* prezes NBP nie jest podmiotem wymienionym w ustawie *per se*, mógłby natomiast być chroniony przez SOP na podstawie decyzji Prezesa Rady Ministrów.

Z uwagi na amerykańskie źródła ruchu warto zwrócić uwagę na przyjęte tam rozwiązania i metody postępowania wobec zwolenników ruchu sovereign citizen⁵⁷. Może to stanowić punkt odniesienia dla polskich instytucji publicznych i sektora bankowego. W Stanach Zjednoczonych instytucje finansowe i sądy przyjęły zdecydowaną politykę wobec prób spłaty długów za pomocą tzw. fałszywych instrumentów finansowych, takich jak fikcyjne obligacje czy kupony emisyjne. Są one uznawane za nieważne i nie podlegają egzekucji. Amerykańskie sądy wielokrotnie wskazywały na bezzasadność argumentów przywoływanych przez członków ruchu. Określały je jako prawnie nieuzasadnione, co skutkowało ich natychmiastowym odrzuceniem bez potrzeby prowadzenia dalszego postępowania. Instytucje bankowe w USA są instruowane, jak postępować w sytuacji, gdy klient próbuje stosować praktyki, takie jak odwoływanie się do nieistniejącego konta w Departamencie Skarbu USA (United States Department of the Treasury), powoływanie się na nieadekwatne przepisy Kodeksu Handlowego (Uniform Commercial Code) lub żądanie anonimizacji swoich danych, w tym numeru ubezpieczenia społecznego. W takich przypadkach banki są zachęcane do pisemnego odrzucania takich żądań i informowania klientów o ich zobowiązaniach zgodnych z obowiązującymi umowami, a w niektórych przypadkach mogą rozważyć zamknięcie konta klienta, jeśli przepisy prawa i warunki kontraktowe na to pozwalają. Amerykańskie doświadczenia pokazują, że kluczowym elementem w walce z ruchem sovereign citizen jest edukacja pracowników instytucji finansowych i administracyjnych w zakresie rozpoznawania cech charakterystycznych dla suwerennych obywateli.

Przyczynkiem do takiej polityki stała się m.in. sprawa prywatnej waluty produkowanej przez Bernarda von NotHausa o nazwie Liberty Dollar (ALD). Miała ona postać zarówno monet, jak i banknotów-certyfikatów (rysunek 8). Wartość Liberty Dollars odpowiadała odpowiedniej ilości złota lub srebra, na które można je było wymienić⁵⁸. Działania te wzbudziły niepokój Rezerwy Federalnej (Federal Reserve

⁵⁶ P. Król, *Analiza zamachów na osoby publiczne — skuteczność działań prewencyjnych służb bezpieczeństwa i konsekwencje polityczno-społeczne*, „Kwartalnik Kadry Kierowniczej Policji” 2024, nr 3, <https://kwartalnik.akademiapolicji.edu.pl/images/stories/2024/3/krl.pdf> [dostęp: 1 VII 2025].

⁵⁷ D. Spungen, *How Financial Institutions Should Handle „Sovereign Citizens”*, Amundsen Davis, 18 III 2024 r., <https://www.amundsendavislaw.com/banking-brief-financial-services-insights/how-financial-institutions-should-handle-sovereign-citizens> [dostęp: 1 I 2025].

⁵⁸ L.H. White, *The Troubling Suppression of Competition from Alternative Monies: The Cases of the Liberty Dollar and E-gold*, „The Cato Journal” 2014, t. 34, nr 2, s. 281–301. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2406983>.

System, FED) oraz Mennicy Stanów Zjednoczonych (United States Mint), które zaczęły postrzegać ten ruch jako zagrożenie dla stabilności systemu monetarnego i finansowego USA.

Rysunek 8. Przykładowy banknot Liberty Dollar – awers i rewers.

Źródło: Silver Certificates, NORFED Liberty Dollar, <https://norfed.info/silver-certificates/> [dostęp: 1 I 2025].

Długoletni spór, w którym organizacja emitująca Liberty Dollars przytaczała różne argumenty, m.in. związane z jedynie numizmatycznym charakterem ALD, zakończył się oskarżeniem i aresztowaniem Bernarda von NotHausa i trzech innych osób. NotHaus został skazany w marcu 2011 r. za produkowanie, posiadanie i sprzedaż własnych monet. Groziło mu nawet 15 lat więzienia oraz grzywna w wysokości 250 000 dolarów. Ponadto rząd mógł zająć majątek w postaci monet oraz metali szlachetnych wart 7 mln dolarów⁵⁹. Ostatecznie skazano go na sześć

⁵⁹ P.C. Mullan, *The Liberty Dollar and Bernard von NotHaus*, w: *A History of Digital Currency in the United States. New Technology in an Unregulated Market*, New York 2016, s. 87–109. http://dx.doi.org/10.1057/978-1-137-56870-0_3.

miesiący aresztu domowego z trzyletnim okresem próbnym. Na wniosek kuratora zwolniono go z okresu próbnego po roku.

Władze federalne określiły działalność organizacji emitującej Liberty Dollars jako próbę podważenia oficjalnej waluty USA i porównały ją do formy terrorystycznej działalności wewnętrznej, która może zaszkodzić stabilności gospodarczej kraju. Choć historycznie system wolnej bankowości (tj. bez monopolu banku centralnego na emisję pieniądza) charakteryzował się stabilnością, to dziś nie jest on rozwiązaniem problemów rynku finansowego, gdyż bankowość centralna to obecnie część polityki gospodarczej państwa, zwłaszcza jej funkcji stabilizacyjnej⁶⁰.

Sprzeciw władz USA wobec prób podważania autorytetu państwa i instytucji finansowych może być inspiracją do przyjęcia podobnej postawy w Polsce. W ten sposób jest możliwe ograniczanie wpływu ruchów antypaństwowych i minimalizacja zagrożeń, jakie mogą one wywołać dla stabilności finansowej państwa.

Podsumowanie i rekomendacje

Autor omówił rozwój, działalność oraz społeczne i prawne konsekwencje ruchów antypaństwowych w Polsce, których ideologia i metody działania są inspirowane amerykańskim ruchem *sovereign citizen*.

Kontakt przedstawicieli instytucji państwowych z członkami ruchu jest utrudniony ze względu na posługiwanie się przez nich specyficznym systemem pseudoprawnym, w którym są wypaczone podstawowe definicje prawne i administracyjne, a normy prawne stosowane wybiórczo i instrumentalnie. Przykładowo, członek ruchu neguje uprawnienia Policji wynikające z ustawy o Policji czy legalność władzy gminy, powołując się na *Ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*, by następnie powoływać się na ogólne rozporządzenie o ochronie danych⁶¹ jako podstawę do żądania milionowych odszkodowań od policjantów podejmujących interwencję. Członkowie ruchu kwestionują też legalność decyzji organów państwowych i odmawiają uznawania dokumentów urzędowych, mandatów czy wezwań sądowych. Składają bezpodstawne skargi i zażalenia, do czego wykorzystują formalne procedury jako narzędzie destabilizacji instytucji publicznych i przeciążenia systemu administracyjnego. Podejmują również próby

⁶⁰ P. Marszałek, *Rynek czy państwo w bankowości – bankowość centralna versus bankowość wolna*, „Ryzyko i Zrównoważony Rozwój” 2011, nr 70, s. 125–136.

⁶¹ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)*.

zakładania struktur quasi-państwowych, takich jak trybunały narodowe czy sądy obywatelskie, które wydają bezskuteczne prawnie wyroki. Tego rodzaju inicjatywy prowadzą do konfliktów z funkcjonariuszami publicznymi, które nierzadko kończą się aktami agresji słownej, a w skrajnych przypadkach – groźbami czy próbami zastraszania ze strony suwerennych obywateli.

Analiza tzw. pseudoprawnych technik, z których korzystają zwolennicy ruchów suwerennościowych zarówno w USA, jak i w Polsce, wykazała, że należy je traktować jako próbę zastraszania przedstawicieli instytucji państwowych. Ruch Zawodowy Polak posunął się nawet do publikacji wyroków śmierci na „zdrajców narodu”. Takie działania i inne, np. propagowanie teorii spiskowych oraz zachęcanie do unikania odpowiedzialności prawnej, służą radykalizacji członków ruchu sovereign citizen w Polsce⁶².

Ruch suwerennych obywateli w Polsce adaptuje amerykańskie wzorce, które dostosowuje do lokalnych realiów i specyfiki systemu prawnego, np. używanie pieczęci, podpisów w czerwonym atramencie czy też argumentacji bazującej na rzekomej podwójnej tożsamości obywatela jako osoby fizycznej i prawnej. Działania ruchu stanowią wyzwanie dla administracji publicznej oraz sektora bankowego, w który coraz częściej są one wymierzone. Polskie instytucje powinny rozważyć wdrożenie procedur wzorowanych na amerykańskich rozwiązaniach, takich jak:

- szkolenia pracowników w zakresie rozpoznawania charakterystycznych zachowań przedstawicieli ruchu i jego dokumentów,
- jednoznaczne odrzucanie pseudoprawnych roszczeń,
- konsekwentne reagowanie na wszelkie próby destabilizacji porządku publicznego.

Edukacja urzędników publicznych

W Polsce urzędnicy zazwyczaj nie są odpowiednio przeszkoleni, aby skutecznie i zrozumiale objaśniać teorię prawa osobom, które próbują zakwestionować porządek prawny za pomocą pseudoprawnych pism. Obarczeni dużą liczbą spraw nie mają czasu na polemikę i rozbudowane tłumaczenia. Zdaniem autora może to powodować wzrost frustracji u osób identyfikujących się z ruchem suwerennych obywateli, których pytania o legalność władzy pozostają bez wyczerpującej odpowiedzi. Rozwiązaniem mogłoby być stworzenie poradnika dla pracowników administracji

⁶² B. Łódzki, *Fake news – dezinformacja w mediach internetowych i formy jej zwalczania w przestrzeni międzynarodowej*, „Polityka i Społeczeństwo” 2017, t. 15, nr 4, s. 19–30. <https://doi.org/10.15584/polispol.2017.4.2>.

publicznej, podobnego do broszur wydawanych w Stanach Zjednoczonych⁶³, zawierających informacje o metodach i manipulacjach stosowanych przez zwolenników ruchu sovereign citizen, przykłady postępowania z nimi i wzory odpowiedzi na ich pisma kierowane do instytucji publicznych. Polski dokument tego typu mógłby zawierać wytyczne dotyczące postępowania wobec petentów posługujących się pseudoprawnymi argumentami oraz instrukcję postępowania w przypadku, gdy zakłócają oni pracę urzędu. Tego typu instrukcje nie tylko poprawiłyby jakość obsługi, lecz także mogłyby przyczynić się do sprawniejszego reagowania na próby destabilizacji działalności urzędów.

Problem braku skutecznych form odpowiedzi na działania polskich ruchów sovereign citizen wobec urzędów zauważa Bartosz Mendyk. Autor pochyła się nad problemem kolportowania przez Teresę Garland petycji, w których odwołuje się ona do teorii spiskowych, szerzy prorosyjską propagandę i używa mowy nienawiści wobec Żydów i Ukraińców⁶⁴. Mendyk zwraca uwagę nie tylko na problematyczne do rozpatrzenia – z perspektywy urzędników – petycje, które zawierają żądania nieodnoszące się do potrzeb lokalnych wspólnot, lecz także na kwestię obowiązku publikacji takich petycji w Biuletynie Informacji Publicznej. W ten sposób materiały ruchu – w tym przypadku Teresy Garland – stają się bardziej dostępne. Mendyk zauważa, że pisma Teresy Garland nie spełniają przesłanek zawartych w *Ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach*, stanowią nadużycie prawa do petycji, a organ administracji publicznej może w takim wypadku stwierdzić takie nadużycie i pozostawić petycję bez rozpatrzenia i publikacji. Warto podkreślić, że instytucje państwowe i samorządowe, (...) które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa⁶⁵.

⁶³ M. Crowell, *A Quick Guide to Sovereign Citizens*, „Administration of Justice Bulletin” 2015, nr 4, <https://www.sog.unc.edu/sites/default/files/reports/aojb1504.pdf> [dostęp: 1 VII 2025]; *A Quick Guide to Sovereign Citizens*, UNC School of Government, November 2013, <https://www.sog.unc.edu/sites/www.sog.unc.edu/files/Sov%20citizens%20quick%20guide%20Nov%202013.pdf> [dostęp: 1 I 2025].

⁶⁴ B. Mendyk, *Jak reagować na petycje pełne teorii spiskowych?*, Pismo Samorządu Terytorialnego „Wspólnota”, 3 IV 2024 r., <https://wspolnota.org.pl/newsletter/jak-reagowac-na-petycje-pelne-teorii-spiskowych> [dostęp: 1 I 2025].

⁶⁵ Art. 304 § 2 *Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego*.

Wprowadzenie przepisów ograniczających tzw. pieniactwo urzędowe

Ważnym aspektem omawianej problematyki jest zjawisko tzw. pieniactwa urzędowego. Należy przez to rozumieć składanie licznych bezzasadnych skarg czy pism, których celem jest przedłużenie postępowania lub zakłócenie pracy administracji. W literaturze zostało opisane dotychczas zjawisko pieniactwa sądowego⁶⁶. Lech Jamróz podkreśla, że prawo do sądu nie jest absolutne i można je ograniczać w przypadku działań obstrukcyjnych lub złośliwych. Analogicznie można by podejść do pieniactwa urzędowego, które ma na celu sabotowanie pracy administracji publicznej. Obecnie prawo umożliwia penalizację zachowań zakłócających porządek publiczny na mocy art. 51 Kodeksu wykroczeń, jednak warto rozważyć, czy potrzebne są dodatkowe przepisy, które umożliwiłyby skuteczniejsze ograniczenie takich działań, zwłaszcza w przypadkach uporczywego lub zorganizowanego pieniactwa.

Regulacje w zakresie stosowania imitacji symboli państwowych i gróźb wobec instytucji

Polskie prawo nie przewiduje kary za tworzenie grafik imitujących pieczęcie państwowe, o ile różnią się one od obowiązujących choć jednym elementem. To umożliwia ruchowi suwerennych obywateli posługiwanie się grafikami, które dla postronnych obserwatorów mogą wyglądać na pieczęcie urzędowe. Przykładem jest stosowanie pieczęci fikcyjnych organów, historycznych insygniów państwowych lub nazw dawnych struktur państwa, co może wprowadzać w błąd zarówno obywateli, jak i pracowników urzędów. Aby ograniczyć potencjalne nadużycia w tym zakresie, ustawodawca mógłby wprowadzić przepisy regulujące użycie symboli i grafik ludzako podobnych do oficjalnych pieczęci i dokumentów.

Podsumowując, artykuł ukazuje zagrożenia, jakie ruchy inspirowane się amerykańskim ruchem sovereign citizen mogą wywołać dla porządku prawnego i bezpieczeństwa publicznego w Polsce. Skuteczna odpowiedź na działania suwerennych obywateli wymaga współpracy sektora publicznego i prywatnego, a także podjęcia działań edukacyjnych i legislacyjnych, mających na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się tego rodzaju ideologii.

⁶⁶ L. Jamróz, *Prawo do sądu a zjawisko pieniactwa sądowego*, w: *Dookoła Wojtek... Księga pamiątkowa poświęcona Doktorowi Arturowi Wojciechowi Preisnerowi*, R. Balicki, M. Jabłoński (red.), Wrocław 2018, s. 495–504, <https://repozytorium.uni.wroc.pl/dlibra/publication/95758/edition/89860/prawo-do-sadu-a-zjawisko-pieniactwa-sadowego-jamroz-lech> [dostęp: 18 X 2024].

Bibliografia

Challacombe D.J., Lucas P.A., *Postdicting violence with sovereign citizen actors: An exploratory test of the TRAP-18*, „Journal of Threat Assessment and Management” 2019, t. 6, nr 1, s. 51–59. <https://doi.org/10.1037/tam0000105>.

Łódzki B., *Fake news – dezinformacja w mediach internetowych i formy jej zwalczania w przestrzeni międzynarodowej*, „Polityka i Społeczeństwo” 2017, t. 15, nr 4, s. 19–30. <https://doi.org/10.15584/polispol.2017.4.2>.

Marszałek P., *Rynek czy państwo w bankowości – bankowość centralna versus bankowość wolna*, „Ryzyko i Zrównoważony Rozwój” 2011, nr 70, s. 125–136.

Matheson C.L., *Psychotic Discourse: The Rhetoric of the Sovereign Citizen Movement*, „Rhetoric Society Quarterly” 2018, t. 2, nr 48, s. 187–206.

Morozov A., Bruinsma R., Rudnick J., *Assembly of viruses and the pseudo law of mass action*, „Biophysical Journal” 2009, t. 96, nr 3, s. 419a–420a.

Mullan P.C., *The Liberty Dollar and Bernard von NotHaus*, w: *A History of Digital Currency in the United States. New Technology in an Unregulated Market*, New York 2016, s. 87–109. http://dx.doi.org/10.1057/978-1-137-56870-0_3.

Piękoś K., *Ataki cybernetyczne na systemy bankowe oraz infrastrukturę krytyczną – analiza wybranych przypadków*, „Krakowskie Studia Małopolskie” 2017, nr 22, s. 106–113.

Sarteschi Ch.M., *Sovereign Citizens and QAnon: The Increasing Overlaps with a Focus on Child Protective Service (CPS) Cases*, „International Journal of Coercion, Abuse & Manipulation” 2023, t. 6. <https://doi.org/10.54208/1000/0006/006>.

White L.H., *The Troubling Suppression of Competition from Alternative Monies: The Cases of the Liberty Dollar and E-gold*, „The Cato Journal” 2014, t. 34, nr 2, s. 281–301. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2406983>.

Źródła internetowe

Akt oskarżenia z dnia 4 XI 2024 r., Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/KC-Akt_Oskarzenia-NFPR-4.11.2024.pdf [dostęp: 14 VII 2025].

A Quick Guide to Sovereign Citizens, UNC School of Government, November 2013, <https://www.sog.unc.edu/sites/www.sog.unc.edu/files/Sov%20citizens%20quick%20guide%20Nov%2013.pdf> [dostęp: 1 I 2025].

Berkowska T., *Akt oskarżenia*, Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/TB_NF-KS-MK-Akt_Oskarzenia-27.11.2024.pdf [dostęp: 1 I 2025].

Bielecki J., *Amerykanie mają dość ubezpieczycieli*, Rzeczpospolita, 11 XII 2024 r., <https://www.rp.pl/przestepczosc/art41568761-amerykanie-maja-dosc-ubezpieczycieli> [dostęp: 1 VII 2025].

Bosa A., *Decyzja Zwierchnika Władzy w Rzeczypospolitej Polskiej od której nie przysługuje zażalenie*, Zawodowy Polak, 13 VIII 2023 r., https://www.zawodowy-polak.pl/AB-N-FUFG_13.08.2023.pdf [dostęp: 1 I 2025].

Bryda D., *Deklaracja Samostanowienia i Odpowiedzialności*, Zawodowy Polak, 12 I 2024 r., https://www.zawodowy-polak.pl/DB-Deklaracja_12.01.2024r.pdf [dostęp: 25 X 2024].

Cichocki T., *Dekret Zwierchnika Władzy w Rzeczypospolitej Polskiej 1-2018*, Piaseczno, 25 X 2018 r., <https://www.tcichocki.pl/Dekret%20Zwierchnika%20W%C5%82adzy%20w%20RP%201-2018%202018.10.25.pdf> [dostęp: 25 X 2024].

Cichocki T., *Polki i Polacy – już czas wypowiedzieć posłuszeństwo nielegalnej władzy działającej na naszą szkodę!!! List otwarty*, https://www.tcichocki.pl/20150402_Wypowiedzenie_posluszenstwa_organom_panstwa.pdf [dostęp: 2 IV 2025].

Crowell M., *A Quick Guide to Sovereign Citizens*, „Administration of Justice Bulletin” 2015, nr 4, <https://www.sog.unc.edu/sites/default/files/reports/aojb1504.pdf> [dostęp: 1 VII 2025].

Deklaracja Samostanowienia i Odpowiedzialności, Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/index.php?title=Deklaracja_Samostanowienia_i_Odpowiedzialno%C5%9Bci [dostęp: 15 XII 2024].

Eichner J., „*Reichsdeutsche*” fordern bayerische Justiz heraus. Hier ist „deutsches Reichsgebiet”!, Bayerischer Rundfunk, 23 IV 2016 r., <https://www.br.de/nachricht/reichsbuerger-bayern-gerichtsvollzieher-100.html> [dostęp: 25 X 2024].

FBI, *Domestic terrorism. The Sovereign Citizen Movement*, 13 IV 2010 r., https://archives.fbi.gov/archives/news/stories/2010/april/sovereigncitizens_041310/domestic-terrorism-the-sovereign-citizen-movement [dostęp: 15 XII 2024].

FBI's Counterterrorism Analysis Section, *Sovereign Citizens. A Growing Domestic Threat to Law Enforcement*, FBI Law Enforcement Bulletin, 1 IX 2011 r., <https://leb.fbi.gov/articles/featured-articles/sovereign-citizens-a-growing-domestic-threat-to-law-enforcement> [dostęp: 1 I 2025].

Ferfecki W., *Jan Zbigniew Potocki kontra współpracownicy. Bunt przeciw samowładczemu prezydentowi*, Rzeczpospolita, 17 V 2024 r., <https://www.rp.pl/polityka/art40374471-jan-zbigniew-potocki-kontra-wspolpracownicy-bunt-przeciw-samozwanczemu-prezydentowi> [dostęp: 25 X 2024].

Garland T., 24 III 2020 r. PKW TERESA GARLAND zgłoszenie kandydatury po raz trzeci, Teresa Garland, <https://teresagarlandprezydent.wordpress.com/2020/03/24/24-iii-2020r-pkw-teresa-garland-zgloszenie-kandydatury-po-raz-trzeci/> [dostęp: 1 I 2025].

Garland T., *Sprzeciw i apelacja na wyrok z dnia 12 X 2023r. o sygn. akt IIK 451/21 w Sądzie Rejonowym w Wieliczce*, Tymczasowa Rada Stanu, <https://tymczasowaradastanu.wordpress.com/2023/11/24/teresa-garland-sprzeciw-i-apelacja-na-wyrok-z-dnia-12-x-2023r-o-sygn-akt-iik-451-21-w-sadzie-rejonowym-w-wieliczce/> [dostęp: 1 I 2025].

Gębuś R., *Samozwańczy Rząd Tymczasowej Rady Stanu apeluje o poparcie do łęborskiej rady. Burmistrz powiadamia prokuraturę*, Łębork Nasze Miasto, 19 IV 2021 r., <https://lebork.naszemiasto.pl/samozwanczy-rzad-tymczasowej-rady-stanu-apeluje-o-poparcie/ar/c15-8238215> [dostęp: 1 I 2025].

Interpelacja nr 5712 w sprawie zarejestrowania firmy POLAND REPUBLIC OF w rejestrze Amerykańskiej Komisji Papierów Wartościowych, Sejm RP, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/interpelacja.xsp?typ=INT&nr=5712> [dostęp: 1 VII 2025].

IRS Criminal Investigation, *Sovereign citizen sentenced to 9 years in prison for \$3.4 million tax fraud scheme, filing a false lien, and absconding while on bond*, Press Release, 22 V 2024 r., <https://www.irs.gov/compliance/criminal-investigation/sovereign-citizen-sentenced-to-9-years-in-prison-for-3-point-4-million-tax-fraud-scheme-filing-a-false-lien-and-absconding-while-on-bond> [dostęp: 1 VII 2025].

Jamróż L., *Prawo do sądu a zjawisko pieniactwa sądowego*, w: *Dookoła Wojtek... Księga pamiątkowa poświęcona Doktorowi Arturowi Wojciechowi Preisnerowi*, R. Balicki, M. Jabłoński (red.), Wrocław 2018, s. 495–504, <https://repozytorium.uni.wroc.pl/dlibra/publication/95758/edition/89860/prawo-do-sadu-a-zjawisko-pieniactwa-sadowego-jamroz-lech> [dostęp: 18 X 2024].

Jesionowska K., *Dowód osobisty suwerena II Rzeczypospolitej Polskiej*, Straż Graniczna, 3 XII 2021 r., <https://www.slaski.strazgraniczna.pl/sm/aktualnosci/43765,Dowod-osobisty-suwerena-II-Rzeczypospolitej-Polskiej.html> [dostęp: 25 X 2024].

Kalinowski IV C., *A Legal Response to the Sovereign Citizen Movement*, „Montana Law Review” 2019, t. 80, nr 2, s. 153–210, <https://scholarworks.umt.edu/mlr/vol80/iss2/2/> [dostęp: 25 X 2024].

Kelley B.J., *Interview with a sovereign: Judge Anna's World*, Southern Poverty Law Center, 15 XII 2017 r., <https://www.splcenter.org/hatewatch/2017/12/15/interview-sovereign-judge-anna%E2%80%99s-world> [dostęp: 1 I 2025].

Kent S.A., *Freemen, Sovereign Citizens, and the Challenge to Public Order in British Heritage Countries*, „International Journal of Cultic Studies” 2015, nr 6, <https://skent.ualberta.ca/wp-content/uploads/2015/06/Freemen-Internl-J-of-Cultic-Studies.pdf>, s. 1–15 [dostęp: 25 X 2024].

Kiedy powinienes zastrzelić agenta?, kanał YouTube Moron3k, https://youtu.be/AJ2HJ-WhmrE?si=kbENyPyZmWGeG2_C [dostęp: 14 VII 2025].

IV Konwencja Genewska, Zawodowy Polak, https://zawodowy-polak.pl/index.php?title=IV_Konwencja_Genewska [dostęp: 1 I 2025].

Koppelman Ch., *Construction as Resistance. Constructing a desired and envisioned future to perceived oppression for the sovereign citizen milieu in the Netherlands*, Utrecht University 2024, https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/47667/h.c.koppelman_6919642_thesis_CSHR.pdf?sequence=1&isAllowed=y [dostęp: 1 VII 2025].

Kozlik B., *Doręczenie odpisu postanowienia zwierzchnika władzy w Rzeczypospolitej Polskiej*, Zawodowy Polak, 27 VI 2022 r., https://zawodowy-polak.pl/BK-ost_postanowienie_bank_27.06.2022.pdf [dostęp: 1 I 2025].

Król P., *Analiza zamachów na osoby publiczne — skuteczność działań prewencyjnych służb bezpieczeństwa i konsekwencje polityczno-społeczne*, „Kwartalnik Kadry Kierowniczej Policji” 2024, nr 3, <https://kwartalnik.akademiapolicji.edu.pl/images/stories/2024/3/krl.pdf> [dostęp: 1 VII 2025].

Majchrowski J., *Kwestia sukcesji prezydenckiej na obczyźnie*, w: *Mysł polityczna: od historii do współczesności*, B. Stoczeńska, M. Jaskólski (red.), Kraków 2000, s. 253–260, <https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/2cc6a415-0de3-4172-bbd2-2cd16fce2235/content> [dostęp: 1 I 2025].

Mendyk B., *Jak reagować na petycje pełne teorii spiskowych?*, Pismo Samorządu Terytorialnego „Wspólnota”, 3 IV 2024 r., <https://wspolnota.org.pl/newsletter/jak-reagowac-na-petycje-pelne-teorii-spiskowych> [dostęp: 1 I 2025].

Meyer C., *5 Common Crimes Committed by Sovereign Citizens*, Police1, 6 IX 2024 r., <https://www.police1.com/community/articles/5-common-crimes-committed-by-sovereign-citizens-1KKxo42li5FVeANM/> [dostęp: 1 I 2025].

Murder of Dallas Police Officer Marks Latest in String of Violent Sovereign Citizen Encounters with Law Enforcement, Anti-Defamation League, 9 XII 2024 r., <https://www.adl.org/resources/article/murder-dallas-police-officer-marks-latest-string-violent-sovereign-citizen> [dostęp: 1 I 2025].

Najemnicy NFUMiG Konstancin Jeziorna, kanał YouTube Zawodowy Polak, 2 VII 2024 r., <https://www.youtube.com/watch?v=jeH8LX0eYfY> [dostęp: 1 VII 2025].

Najwyższy Trybunał Narodowy. Akt ustanowienia, Demokracja i Sprawiedliwość, <https://demokracjaisprawiedliwosc.pl/najwyzszy-trybunal-narodowy/> [dostęp: 21 VII 2025].

Nie można nagrywać najemników i lokalu wyborczego w Kisielsku?, kanał YouTube Zawodowy Polak, 9 VI 2024 r., <https://www.youtube.com/watch?v=8nAon2vpOTQ> [dostęp: 15 XII 2024].

„Nielegalne” zatrzymanie przez Policję i ZAWODOWY POLAK | Bagieta rozkłada interwencje #3, kanał YouTube Sierżant Bagieta, 26 II 2020 r., https://www.youtube.com/watch?v=E-gQWjQEDq_A [dostęp: 1 I 2025].

Ośrodek Monitorowania Zachowań Rasistowskich i Ksenofobicznych, *Teresa Garland będąca prorosyjską patocelebrytką w końcu zatrzymana przez policję*, Facebook, 28 IX 2022 r., <https://www.facebook.com/osrodek.monitorowania/posts/teresa/garland-b%C4%99d%C4%85ca-prorosyjsk%C4%84-patocelebrytk%C4%85-w-ko%C5%84cu-zatrzymana-przez-policj/1917138658461258/> [dostęp: 1 I 2025].

Pismo z dnia 28 V 2024 r. dotyczące bezczelnego łamania konstytucyjnych praw, godności, wolności człowieka i obywatela (...) Syg. Akt I Co 3161/2, Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/TB-NFSR-W-wa_Wola_28.05.2024.pdf [dostęp: 14 VII 2025].

Pismo z dnia 7 III 2024 r. dotyczące braku uprawnień do pełnienia funkcji sędziego, dyrektora i prezesa – dyskryminacji, Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/KC-NFSR-Grojec_7.03.2024.pdf [dostęp: 14 VII 2025].

Pismo z dnia 8 V 2024 r. dotyczące bezczelnego łamania konstytucyjnych praw, godności, wolności człowieka i obywatela (...) Syg. Akt: 4161-0.Ds 783.24, Zawodowy Polak, https://www.zawodowy-polak.pl/KC-NFPR-Lukow_8.05.2024.pdf [dostęp: 14 VII 2024].

Powers A., *How Sovereign Citizens Helped Swindle \$1 Billion From the Government They Disavow*, The New York Times, 29 III 2019 r., <https://www.nytimes.com/2019/03/29/business/sovereign-citizens-financial-crime.html> [dostęp: 25 X 2024].

Powołanie Rządu Wolnej Polski, kanał YouTube Trybunał Narodowy, <https://www.youtube.com/watch?v=1HyXzBXXfOs&t=1s> [dostęp: 1 VII 2025].

Powołano Rząd Wolnej Polski, Demokracja i Sprawiedliwość, <https://demokracjaisprawiedliwosc.pl/powolano-rzad-wolnej-polski/> [dostęp: 1 VII 2025].

Prawo wyborcze, Zawodowy Polak, https://zawodowy-polak.pl/index.php?title=Prawo_wyborcze [dostęp: 1 I 2025].

Prezes NBP Glapiński, Teresa Garland i demokracja, kanał YouTube Fides Polska TV, 16 XI 2018 r., <https://www.youtube.com/watch?v=j1Bd4ZToToE> [dostęp: 1 I 2025].

Protokoły Mędrców Syjonu, Zawodowy Polak, https://zawodowy-polak.pl/index.php?title=Protoko%C5%82y_M%C4%99drc%C3%B3w_Syjonu [dostęp: 1 VII 2025].

Redemption Theory/Starwman Theory, Anti-Defamation League, <https://extremismterms.adl.org/glossary/redemption-theorystrawman-theory> [dostęp: 14 VII 2025].

Religia, Zawodowy Polak, <https://zawodowy-polak.pl/index.php?title=Religia> [dostęp: 9 VII 2025].

Report and Recommendation, Case No. 1:16-cv-614, https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCOURTS-ohsd-1_16-cv-00614/pdf/USCOURTS-ohsd-1_16-cv-00614-0.pdf [dostęp: 1 I 2025].

Samozwańcza prezydent sygnęła petycjami, Super Tydzień Chełmski, 15 IV 2021 r., <https://www.supertydzien.pl/artukul/10406,samozwancza-prezydent-sypnela-petycjami> [dostęp: 1 I 2025].

Sidorowicz J., *Broń od gminy dla każdego rdzennego mieszkańca Starego Sącza? Jest petycja w sprawie programu „Broń palna plus”*, Kraków.Wyborcza.pl, 26 IX 2022 r., <https://krakow.wyborcza.pl/krakow/7,44425,28955388,bron-od-gminy-dla-kazdego-rdzennego-mieszkanca-starego-sacza.html> [dostęp: 1 I 2025].

Silver Certificates, NORFED Liberty Dollar, <https://norfed.info/silver-certificates/> [dostęp: 1 I 2025].

Spungen D., *How Financial Institutions Should Handle „Sovereign Citizens”*, Amundsen Davis, 18 III 2024 r., <https://www.amundsendavislaw.com/banking-brief-financial-services-insights/how-financial-institutions-should-handle-sovereign-citizens> [dostęp: 1 I 2025].

Starzewski Ł., *Polska zarejestrowana jako firma w USA? RPO prosi MSZ o zbadanie skargi obywatela*, Rzecznik Praw Obywatelskich, 24 II 2020 r., <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/polska-zarejestrowana-jako-firma-w-usa-rpo-prosi-msz-o-zbadanie-skargi-obywatela> [dostęp: 25 X 2024].

The Sovereign Citizen Movement: Common Documentary Identifiers & Examples, Anti-Defamation League, 5 XII 2016 r., <https://www.adl.org/resources/reports/the-sovereign-citizen-movement-common-documentary-identifiers-examples> [dostęp: 25 X 2024].

The Sovereigns: A Dictionary of the Peculiar, The Southern Poverty Law Center, 1 VIII 2010 r., <https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2010/sovereigns-dictionary-peculiar> [dostęp: 14 VII 2024].

Top Russian central banker shot to death, NBC News, 14 IX 2006 r., <https://www.nbcnews.com/id/wbna14826889> [dostęp: 1 VII 2025].

Uchwała Najwyższego Trybunału Narodowego o nieważności wyroków w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, trybunał-narodowy.pl, 13 XI 2024 r., <https://www.trybunal-narodowy.pl/uchwala-najwyzszego-trybunalu-narodowego-o-niewaznosci-wyrokow-w-imieniu-rzeczypospolitej-polskiej/> [dostęp: 1 VII 2025].

Wyrok zaoczny w imieniu Zwierzchnika Władzy w Rzeczypospolitej Polskiej, Zawodowy Polak, 10 IX 2024 r., https://www.zawodowy-polak.pl/L.K_WKKom_10.09.2024.pdf [dostęp: 25 X 2024].

Akty prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (DzU z 1997 r. nr 78 poz. 483, ze zm.).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) – (Dz. Urz. UE L 119/1 z 4 V 2016 r.).

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (t.j. DzU z 2025 r. poz. 34, ze zm.).

Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (t.j. DzU z 2018 r. poz. 870).

Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (t.j. DzU z 2025 r. poz. 555).

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (t.j. DzU z 2023 r. poz. 122).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. DzU z 2025 r. poz. 383).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. DzU z 2025 r. poz. 46, ze zm.).

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. DzU z 2025 r. poz. 636).

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. DzU z 2024 r. poz. 1465, ze zm.).

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. DzU z 2023 r. poz. 2119, ze zm.).

Patryk Król

Student studiów II stopnia na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu.

Kontakt: patkro12@gmail.com